Общественно-политическая газета Ханты-Мансийского автономного округа — Югры

Хăнты ясăң

Основана
1 ноября 1957 года

26.11.2026
№22 (3706)

Ăңки ёмăңхăтл пиļа!

Касум вошăң нє Татьяна Першина пухļалļ пиļа. С. Рандымова китум хур

Югра мирев ямăлтăты вєрăт » 5

Хăнты па вухаļь йис хăншет тăм йис вəļупсыйн » 7

Увăс мир əхļăт па нёļăт вантсўв » 9

Шуши мир община тӑхета нух хӑншаньщты мосӊ

Ёмвош округевн шуши мир общинайт нух хӑншӊыйт. Щи оӊӑӊӑн Россия юстиция министерства па налоговой служба тӑхеӊӑн айкеӊ тәсӊӑн, хуты шуши мир община тӑхета нух хӑншаньщты па оӊ мӑр рәпатаеӊ оӊӑӊӑн хӑншты мосӊ.

Щимӑщ ӊыв саттәӊа рәпитты тӑхет шуши мир хуятӑтн ӊәщӑтӊыйт. Щи тӑхет пӯншты хуятӑта вєритӊӑт питты тәп увӑс мир эвӑӊт вәӊты хӑннєхуятӑт па учредитель хуята хәӊум хуят эвӑӊт аршӑк хӑннєхә вәӊты вєритӊ. Россия федеральной закон № 104-ФЗ щирн, мӑта ут 2000-мит оӊ вәщ тыӊӑщ 20-мит хӑтӊӑн вӯсы, учредитель хуята ӑн рӑхӊ вәӊты щи хуятӑта, мӑта ёх увӑс мира ӑн ӊӯӊтӑсӊӑт, па ӊыв па хон мӯв хӑннєхуятӑт, иса гражданства ӑн тӑйты ёх, арсыр государственной па муниципальной тӑхет па щӑта рәпитты хуятӑт.

Ӊәӊн община тӑхи государственной регистрация вєрты, мосӊ №Р11001 форма щирн заявления нєпек, община устав хӑншты, щӑӊта община тӑхи пӯншты па устав вӯты оӊӑӊӑн мирхот вєрты.

Община тӑхи пӯншты оӊӑӊӑн мосты нєпекӑт хәӊум тыӊӑщ мӑнты вәнты тәты мосӊ. Щи нєпекӑт пәщта хӯват муй па электронной щирн Госуслуги тӑхи мухты китты рӑхӊ. Нєпек щирн ки китты, нӑӊ щурӑс шойт вух госпошлина сухуптӑты мосӊ.

Нєпекӑт иса ӑма ӊәщӑтман ки вәӊӊӑт, Россия Минюст тӑхийн, хән нєпекӑт ӊыв хущеӊа юхӑтӊӑт, 14 хӑтӊ мӑр щи нєпекӑт нух вантӊыйт па ясӑӊ тәӊы, община тӑхи нух хӑншсы муй ӑнтә. Электронной щирн ки нєпекӑт юхӑтсӑт, щи вєр 11 хӑтӊ мӑр нух вантӊы.

Община тӑхи нух хӑншты вєр оӊӑӊӑн нын тӑта уша вєрты щир тӑйӊӑты: Ханты-Мансийск вош, Крупской вош хӯлы, 23А хот, мосты телефонӑт: 8 (3467) 36-24-74, доб. 311,312,313,314,315,316.

Кәща ёх айкеӊ хӑнты ясӑӊа тулмащтӑс:
Надежда Молданова

Рәт ясӊӑт щирн кӑсупсы

2026-мит оӊ Ас потты тыӊӑщ 18-мит хӑтӊӑн Югра мӯв колледжӑтн вәнӊтыйӊты айӊат ёх пӑта рәт ясӊӑт щирн кӑсупсы вєрӑнтсы. Тӑм кӑсупсы вәнӊтӑты вєрӑт тәты департамент па Ас-угорской институт ёх тӑм йиӊуп йис щирн ӊәщӑтсӑт.

Когалым вош колледжӑн вәнӊтыйӊты айӊат ёх. ouipiir.ru тӑхи миюм хур

Иса Олимпиада кӑсупсыйн 76 хуят кӑссӑт. Щит хӑнты ясӑӊӑн – 47, вухаӊь ясӑӊӑн – 27, юрн ясӑӊӑн – 2 хуят. Тӑм пӯш кӑсупсыйн арсыр районӑт па вошӑт эвӑӊт вәнӊтыйӊты айӊат хуятӑт рәпата хӑншсӑт. Щит Нуви сӑӊхум, Сӯмӑтвош, Советской районӑт па Ёмвош, Сәрханӊ, Нижневартовск, Когалым вошӑт эвӑӊт колледжӑт айӊат ёх вәсӑт.

Хуйтат нух питсӑт, хуӊна уш ӑнтәм, тәп вәйтӊӯв, мӑта колледжӑтн щи няврємӑт вәнӊтыйӊӊӑт. Щиты хӑнты ясӑӊӑн хӑншум айӊат ёх кӯтн мєт ар балл Нуви сӑӊхум вош политехнической колледжӑн вәнӊтыйӊты хуят ёша павтӑс. Кимит па хәӊмит тӑхи Сәрханӊ колледжӑн вәнӊтыйӊты кӑтӊӑн вӯсӊӑн. Вухаӊь ясӑӊӑн оӊӑӊмит тӑхийн ищиты Нуви сӑӊхум колледж эвӑӊт вәӊты няврєм, кимит тӑхийн – Игрим вош политехнической колледж эвӑӊт, хәӊмит тӑхийн – Ёмвош технолого-педагогической колледж эвӑӊт вәӊты айӊат хуят. Юрн няврємӑт эвӑӊт нємхуят нух ӑн питӑс.

Еӊӊы тӑм кӑсупсы оӊӑӊӑн Ас-угорской институт сайт – ouipiir.ru. тӑхийн уша вєрты рӑхӊ.

Айкеӊ хӑншӑс:
Надежда Ильина

СВО тӑхийн вәлты ёх пӑта нётупсэт

Россия социальной фонд тӑхи, мӑта ут Ёмвош округевн рәпитл, СВО тӑхийн лалясум па лалясты ёхлӯва па лыв хотӑң хуятлала 25 арат социальной нётупсы вєр тәл. Щи кӯтн кашӑң тылӑщ вухн сухуптӑлыйт, ямӑлтыйлты санаторно-курортной щирн яңхлӑт, нємасыя лекщитыйлты щӯңкӑтн мӑлыйт, няврємлал вухн сухуптӑлыйт па па сыр-сыр нётупсэтн нётлыйт.

Пенсионной нётупсэт

СВО тӑхийн лалясум па лалясты хуятӑт пӑта ол мӑр пенсионной коэффициент 3,6 щирн лӯңӑтлы (ӑл хуятӑт пӑта 1,8 арат). Пенсияя рӯтьщӑты лыв кӑт ол сыры мӑнлӑт.

Вухӑң нётупсэт

Щи ёх, хуйтат «Ветеран боевых действий» муй па «Герой России» нємңӑн тӑйлӑт, кашӑң тылӑщ вухн сухуптӑлыйт (ЕДВ). Округевн рәпитты Россия социальной фонд тӑхи щит лыв саттэла вєрлӑт.

Санаторно-курортной лекщитты вєр

Тәнял ол вӯш эвӑлт Социальной фонд тӑхи лалясум хуятӑт лекщитты пӑта нємасыя юкан реабилитационной центрӑт хущи тӑхет мӑл. Щит пӑта вохты нєпек Социальной фонд тӑхия хӑнштымосл муй па Госуслуги мухты китты. 2026-мит ол Ас потты тылӑщ вӯш эвӑлт лекщитыйлты тӑхи вәнты мӑнты әш сухуптӑты вєр ар щирн лэщӑтсы. Интӑм Югра мӯв эвӑлт лалясум хуятӑт щив мӑнты кєши тәрум пӑта билет нєпекн мӑлыйт. Ищиты тӑм ол вӯш эвӑлт лыв пилэла нётты хуят мӑнты вєритл па лӯв ищи әшл, вәлты тӑхел па лєты вєрл Социальной фонд эвӑлт сухуптӑлы. Щит щи ёх, хуйтат инвалидность олӑң группа тӑйлӑт муй па атэлт щив мӑнты щирел ӑнтәм.

Няврєм лавӑлман кӑшаңа вәлты имилала нётупсы

СВО тӑхийн мобилизация щирн вәлты муй па армияйн служитты ёх имилал кӑшаңа вәллӑт ки, ищи вух нётупсыйн сухуптӑлыйт. Щит икел призыв щирн служитл ки муй па военной училища муй па кафедра тӑхийн олӑң курсӑн вәнлтыйл ки. Щит пӑта мосл 180 хӑтл мӑр кӑшаңа вәлты. Щимӑщ вух 67 581,36 шойт вуха йил.

Няврємӑт пӑта вухӑң нётупсы

Мобилизация щирн служитты вӯюм икет имилал щир тӑйлӑт хәлум тӑл вәнты няврємӑт пӑта вухӑң нётупсы вӯты. Ӑңкилал тумпи щимӑщ нётупсы вухӑт щир тӑйлӑт рәт ёхлал, аңкаңкилал-щащилал, аңщащилал-щатьщащилал вӯты. Тӑм ол тәнлуп тылӑщ олӑңмит хӑтл вӯш эвӑлт щит 28 963,44 шойт вуха йис. Мосты нєпекӑт тӑм нётупсы пӑта Социальной фонд, МФЦ муй па Госуслуги мухты мӑты рӑхл.

Иӯха пилтум нётупсы вух

Хән хӑннєхуятӑтщимӑщ нётупсы вух вохлӑт, щи пурайн вантлы, муй арат вухтылӑщ мӑр ёша павӑтл. Щи пурайн лалясты ёх вухлал щив ӑн лӯңӑтлайт. Щи вух сухуптӑты питлы щи тылӑщ вӯш эвӑлт, хән вохты нєпек хӑншсы муй па хән няврєм сєма питӑс, тәп лэлн хәт тылӑщ ал мӑнӑс. Тӑмӑщ нётупсы хәт тылӑща мӑлы.

Социальной фонд тӑхийн мулты вєр олӑңӑн иньщӑсты лӑңхалты ки, тӑм телефон хӯват тәрум пӑта иньщӑсты рӑхл: 8-800-100-00-01. Ищиты тӑм сайт хущи мосты вєр олӑңӑн уша вєрты: **https://max.ru/sfrhmaougra**. Ищиты MAX тӑхийн Югра мӯв Социальной фонд вєрӑт олӑңӑн лӯңтаты.

Югра Социальной фонд тӑхи айкел хӑнты ясӑңа тулмащтӑс: ***Надежда Вах***

Тӑм ванӑн округ кәща ёх мирхотн мир тӑлаңа вәлты щира государственной поступсы йилпатсы, щӑта ӑңкет па няврємӑт лавӑлты щира йилуп вєрӑт нух хӑншсыйт.

Ӑңкет па няврємӑт кєша йилуп поступсы лэщӑтсы

Щи нєпек унтасн 2030-мит ол вәнты хулыева округовой поступсэт федеральной щирн лэщӑтты питлыйт. Сәрханл, Нижневартовск вошңӑнӑн па Ёмвошн няврємӑт сєма питты пәльницайт пӑта мосты йилуп щӯңкӑт лэтты питлыйт. Округевн хулыева няврємӑт пӑта пәльницайт пӑта «медицинский комплекс» щӯңкӑт лэтлыйт, лэлн елды ӑшколайт па няврємӑт хӑтл мӑр тӑйты хотӑтн рәпитты тохтурӑт няврємӑт вантты па лекщитты щир ат тӑйсӑт.

Щи тумпи кӑшаң имет пӑта поступсы йилпатсы. Ин лыв сырышӑк ӯма па тәса лавӑлман тӑйты питлыйт, лэлн тӑлаң па таксар няврємӑт сєма ат питсӑт. Хӯвн тӑхетн ай кәртӑтн вәлты имет ищи ӯма вантман тӑйты питлыйт, округевн аршӑк дистанционной консультативной хотӑт омӑслыйт, ими тохтурӑт атл-хӑтл мӑр кӑшаң имет па ай няврємӑт пєлы вантты питлӑт.

Тӑм поступсыйн мӯң тәса нух хӑншсӯв, хутыса тӑм йис лаля ӯңхум па интӑм лалясты хәйт елды лекщитты питлӯв, лэлн хӯвн вәлты ай кәртӑтн мәшӑң хәйт мосты пурайн ат ӯмӑллыйт, – лупӑс округ кәща хә Руслан Кухарук.

admhmao.ru тӑхи айкел хӑнты ясӑңа тулмащтӑс: ***Надежда Рагимова***

Тӑм ванӑн Ямал мӯвн Пулӈавӑт вошн Увӑс мӯв, Сибирь па Дальний Восток мӯвӑт айлат ёх пӑта «Российский Север» нємпи вӑн мирхот вӑс. Щӑта лыв кина ванлтӑты, арӑт ариты, хурамӑӈ тӑм йис лӑмӑтсух ёнтты па тыныты вєрӑт па искусственной интеллект олӑӈӑн путӑртсӑт. Щи мирхот «Айлат ёх па няврємӑт» нємпи национальной проект унтасн вєрлы.

Пулӈавӑт вошн айлат ёх ӑкӑтсыйт

Тӑм ол мирхота юхтум айлат хуятӑт тӑм йис щӯӈкӑт унтасн рӑпитты вӑнлтӑсыйт. Лыв ай кинайт вєрсӑт, хурамӑӈ увӑс мир хӑншет пила лӑмӑтсухӑт вет коллекция нєпека пунсӑт, арсыр ясӈатн ар хӑншсӑт па искусственной интеллект унтасн йилуп вєр лӑщӑтсӑт.

Россия мӯвевн вӑлты кашӑӈ мир йис вӑлупсы, ясӑӈ па йис вєрӑт лавӑлман тӑйлыйт. Тӑмхӑтл мӯӈ щи йис вєрӑт лавӑллӯв, мӯӈева щи йис вєрӑт тӑм йис щирн елӈы тяты мосл, – лупӑс Ямал мӯвн шуши мир вєрӑт тяты департамент кӑща нє Ульяна Каленюк.

Айлат ёх арсыр мир йис вєрӑт, ясӈат олӑӈӑн ай кинайт лӑщӑтсӑт. Щӑта хӑннєхуятӑт путӑртсӑт, хутыса лыв хурӑт, ар сувӑт, якӑт па хурӑт хӑншты вєр унтасн лыв культураел лавӑллӑт па елӈы тӑлӑт. Щи тумпи лыв «Российский Север» мирхот олӑӈӑн кина вєрсӑт па ванлтӑсӑт.

«Росмолодёжь» тӑхи хурӈӑн

Па айлат хуятӑт йилуп лӑмӑтсух ёнтты вєр әхтыйн кӑпӑртсӑт. Лыв вет коллекция ёнтты щира проект лӑщӑтсӑт. Щӑта иса тӑса вантсӑт, лӑӈ этнокодӑт, йис путрӑт, мӯвӑт-автӑт, йис хӑншет ат ванлтӑсыйт. Щӑлта Лилия Артеева па Юлия Ефремова ёнтум юрн мир лӑмӑтсухӑт ванлтӑсыйт.

Арӑт ариты айлат хуятӑт кӯтӘӈ ищи ӈма рӑпитсӑт. Лыв щи хӑтлӑт мӑр арсыр ясӈатн и ар хӑншсӑт. Щи ар мухты кашӑӈ мир хуятӑт лыв йис вєрлал ванлтӑсӑт.

Мӯӈ щимӑщ ар ванлтӑсӯв, хута кашӑӈ мир лӯв культураел ванлтӑс. Щи ар мухты мӯӈ тӑм вӑн мирхот лӑщӑтум па тыв юхтум хуятӑта вӑн пӑмащипа ясӈат путӑртлӯв, – лупӑс ариты айлат нє Нёлтэк Ефимова.

Щи тумпи тӑм мирхотн айлат ёх искусственной интеллект унтасн йилуп вєр әхтыйн рӑпитсӑт, лыв щӑта Увӑс мӯв хурасӑт ванлтӑсӑт.

Тӑм шуши мир йилуп йис вєрӑт пєлы вантман мӯӈ уша йисӯв, щит арсыр шуши мир йис вєрӑт лавӑлты па елӈы тяты щирӑт – порєсты, шӯкщӑты, ёнтӑсты, якты-ариты, рӑт ясӑӈӑн путӑртты вєрӑт. Щи вєрӑт айлат хуятӑт елӈы тӑлӑт, – лупӑс Увӑс мӯв, Сибирь па Дальний Восток шуши мир Ассоциация кӑща лӑӈкӑр хӑ Эдуард Яунгад.

Щи вӑн мирхот лӑп тӑхӑрты пурайн «Росмолодёжь. Гранты» кӑсупсыйн нух питум айлат хуятӑт мойлӑсыйт. Ияха ки лӯӈӑтты, хӑт вєр елӈы тяты щира 2 441 000 шойт вух мӑлы, щит Увӑс мир арӑт-сувӑт, ёнтты вєрӑт няврємӑта тяты щира, хоттєл ёх вєрӑт па Ямал мӯв культура елӈы тяты щира.

Увӑс мӯв, Сибирь па Дальний Восток Ассоциацияйн вӑна пєлка ювум ёх Совет кӑща хӑ Сергей Харючи айлат хуятӑт пила путӑртӑс, лӯв лупӑс:

Интӑм мӯӈ пӑтэва газ, нефть муй па вӯлэт таща ӑн лӯӈӑтлыйт, мӯӈ пӑтэва вӑн тащ – щит тӑм мӯвн вӑлты хӑннєхуятӑт.

Ямал мӯв законодательной собрания кӑща лӑӈкӑр нє Наталья Фиголь мирхота юхтум хуятӑта лупӑс, лӑӈ лыв тӑм мирхот юпийн тӑта вєрум вєрлал елӈы ат тӑсӑт, щи вєрӑт әхтыйн елӈы ат рӑпитсӑт.

Щи вӑн па мосты мирхот «Федеральное агентство по делам молодёжи», Ямал мӯв кӑща хот па Увӑс мӯв, Сибирь па Дальний Восток Ассоциация тӑхи ёх ияха лӑщӑтсӑт.

«Росмолодёжь» тӑхи айкел хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Надежда Рагимова

Югра мирев ямăлтăты вĕрăт: тăм олн па ел тăйты нумсăт

Р.В. Паськов

«Святитель Лука» нĕмпи тӳтăн хоп

Ас потты тылăщ 17-мит хăтлăн Ёмвошн РИЦ «Югра» хуща айкелăт ăкăтты ёх ăкăтсыйт. Щи ăктупсыйн Югра мирев 2026-мит олн ямăлтăты вĕрăт олăңăн путăр мăнăс па муй вӳрн тăм вĕрăт еллы мăнты питлăт.

Мирхот тăты щира мир ямăлты вĕр тăты департамент хуща ух хə Роман Паськов вăс.

Лӳв айкелăт ăкăтты хуятăт пила мирев ямăлтăты тăхетн мĕт мосты вĕрăт олăңăн путăртăс. Щитăт кӳтн: ёх ямăлтăты тăхет ара вĕрты олăңăн, мирев мəшăт уша вĕрты пăта мосты йилуп карты пурмăсăт лăтты олăңăн, муй вӳрн ай вошăтн вăлты мирев ямăлтăты па муй вӳрн тохтурăт па ай тохтурăт мир ямăлтăты тăхета рəпитты хущты па яма вəнлтăты.

Тăм ол и вăн вĕр лəщăтман вăл: щит Сəрханл вошн кăлы вӳты пăта йилуп хот омсăлтăсы па арсыр хот йитăт вĕрсайт. Тăта кăлы вӳты пăта щи хот йитăт йилуп карты пурмăсăтн лăтсыйт. Щит пăта тăм ол мирев эвăлт хăлум пӳш аршăк кăлы вӳты питса. Ăктупсыйн инфекцияйт па иммунологической лавлăслăты вĕрăт олăңăн путăр мăнăс. Щи кӳтн тăм ол арсыр щимăщ мəшăт уша вĕрты пурмăсăт лăтсайт, ин ар хурасупшăк инфекция мəшăт уша вĕрлăйт па пищ вăл ямашăк вантты хăннĕхə кăлы хуща вăлты сыр-сыр атум утăт. Щи йилуп пурмăсăт нĕтлăт сыры уша вĕрты, муйсăр кăлы хăннĕхəя мəстăл, муйсăр па ăн мəстăл. Тăм йилуп кăлы вӳты хотн имухты кăлы мăты 60 хăннĕхə яха лӳты пăклăт. Щи хот йитăт па яма лəщăтман вăллăт, щит кăлы мăты ёхлӳв рӳтьщăты пăта.

Па и вĕр олăңăн путăр мăнăс – щит мирев ямăлтăты тăхет хуща иса вĕрăт карты щӳңкăта хăншты олăңăн па щи щӳңкăт мухты мира нĕтты. Роман Паськов ясăңăн, 2025-мит олн телемедицинской нĕтупсэт мухты тохтурăт кăт пӳш аршăк мəшăң мирева нĕтсăт. Лӳв лупум щирăлн, ин мəш вĕрăтн йилуп мессенджер MAX яма нĕтл. Ин тăм мӳв мирев тохтурăта хăншаньщты пищ тăйлăт. Лывела щи карты щӳңкăт мухты ясңăт юхăтлăт, муй арат щоса па муйсăр тохтур хуща лыв хăншаньщмăн вăлăлăт па щăта пищ вăл па щоса мосты тохтур хуща хăншаньщты. Мăта тохтур мир пĕла сăмăңа вăл, мăта ут сора па атма вĕрл, щи олăңăн хăншты пищ ищи вăл.

Па и мосты вĕр – щит тохтура вəнлтыйлты вĕр. Округев хуща щи щира вəнлтыйлты программа па наставничества пищăт вăллăт. Щитăт айлат тохтурлӳва рəпата вĕрăт ямашăк уша вĕрты па ямашăк еллы рəпитты нĕтлăт. Тăмхăтл Югра ямăлтăты тăхета йилпа юхăтсăт 637 айлат тохтур ёх, кашăң хуят наставник тăйл. Тохтурăт ай вошăта хущты пăта «Земский доктор» па «Земский фельдшер» программайңăн вăллăңăн.

Пресс-конференция хуща путăр мăнăс, муй вӳрн атэлттăхетн, ай вошăтн вăлты мирева нĕтты. Тăм ол мĕт олăң пӳш ай вошăта па и плавполиклиника «Святитель Лука» яңхăс. Тəнял ол тохтурăт 49 воша яңхсăт, тăм ол – 94 воша.

Тăм ол лыв щи мӳвăта яңхсăт, мăта тăхетн 20 щурăс хăннĕхə вăл. Мĕт олăң пӳш плавполиклиникайăн 18 ай воша яңхсăңăн, мăта тăхетн сыры ăн вəсңăн. Тăм лӳң мăр тохтурăт 30 щурăс мултас лабораторной па 13 щурăс инструментальной мəш олăңăн уша вĕрсăт. Мирев ультразвуковой, рентгеновской, эндоскопической щира вантсайт. Щăлта па консультация пăта лыв стоматолог, невролог па акушер-гинеколог тохтурăт хуща яңхты пищ тăйсăт.

Округев департамент хуща ух тăты икев ясăңăн, тăмăщ ай кəртăта яңхты рəпата еллы тăлăл, щит пăта мосты пурмăсăт лăтты питлăт. Плавполиклиника мултаса щи вошăта машинайт яңхты па питлăт.

Пресс-конференция хуща вĕрум рəпата олăңăн путăртты пищ вăс па еллы мăнты нумсăт мир вӳша тăты.

Кəщайлӳв нумăсн: ямăлтăты вĕрăт кашăң ол ямашăк лəщăтты, карты щӳңк пурмăсăт лăтты, айлат ёх тăмăщ рəпатая хущты па кашăң хăннĕхəя нĕтты, лӳв вӳшела юхăтты – щит Югра мӳв здравоохранения хуща вана тăйты па мосты вĕрăт.

Путăр хăншăс:
Пётр Молданов

Ёмвошн Ас потты тыԓăщ 17-мит хăтԓăн айкеԓăт ăкăтты па хăншты ёх ăкăтсыйт. Щăта путăртсăт – округ культура вєрăт тăты департамент кăща нє Маргарита Козлова, йис пурмăсăт шавиты «Мӳв-Авăт па Хăннєхə» тăхи кăща хə Иван Яшков па пурмăсăт шавиты «Музей геологии, нефти и газа» тăхи кăща ԓăԓкăр нє Анна Салыкина.

Йис пурмăсăт шавиты па ԓавăԓты тăхет оԓăԓăн путăртсăт

Сӳсн лыпăт хойты тыԓăщ15-митхăтԓн «Музей геологии, нефти и газа» хуща «Энергия недр» мультимедийной ванԓтупсы пӳншсы. Щи ванԓтупсы «Газпром нефть» тăхи ёх тăхийн ԓэщитты нётсăт. Тăм ванԓтупсыйн мир вантԓăт, муй щирн мӳв питы вуй вӳты вєрăт вəсăт па муйсăр хăннєхуятăта унтас щит эвăԓт вəԓ.

Ас потты тыԓăщн «Музейный олимп Югры» XIV-мит кăсупсы питԓ. Щит йис пурмăсăт шавиты «Музей геологии, нефти и газа» тăхийн рəпитты ёх кашăԓ оԓ ԓэщитԓăт. Мӳԓ округевн йис пурмăсăт шавиты 43 тăхи рəпитԓ. Тăм кăсупсыйн ар номинация вəԓ ăшколайн па кəртăтн вəԓты музейт кӳтн; сыр-сыр ванԓтупсэт, няврємăт вəнԓтăты па юнтты программайт па па утăт.

Кăсупсы артаԓăты ёх округ арсыр вошăт эвăԓт вəԓԓăт. Ас потты тыԓăщ 20-мит хăтăԓн кăсупсы ԓэщитты ёх пириԓăт, мăта хуятăт нух питԓăт па 27-мит хăтăԓн нух питум ёх мойԓупсэтн, ишăк нєпекăтн мăԓайт.

Йис пурмăсăт шавиты «Мӳв-Авăт па Хăннєхə» тăхийн кăща хə Иван Яшков ястăс:

Мӳԓ «Югра многовековая» ванԓтупсэв Ёмвошн ăшколаятн па йис пурмăсăт шавиты тăхетн тăм пӳш ванԓтăсэв. Па оԓ тăм ванԓтупсэв гимназия няврємăта Нях воша ванԓтăты щира тəԓэв. Тăм пӳш па мӳԓ няврємăт кєша «Семья» культурно-просветительской проект вєрсӳв.

Щăԓта 2024-мит оԓн мӳԓ па «Музей геологии, нефти и газа» рəпитты ёх пиԓа округ кăща грант нётупсыйн мăсыюв. Щит нємасыя экспедиция ԓэщитты кєша Китай мӳв эвăԓт па Ёмвош вəнты тывеԓт-тухеԓт яԓхты. Щи яԓхмевн Ԓаԓаԓ ас хурасăԓ тăхет хура вӳсӳв. Па щăԓта щи хурăт ванԓтупсыя вєрсăԓăв. Щăԓта па кăт оԓ мăр Москва, Санкт-Петербург, Омск, Усть-Каменогорск, Павлодар па ар вошăтн ванԓтыйԓсэв. Ин юхи хăщум пӳш Ас потты тыԓăщ 20-мит хăтăԓн тăм ванԓтупсэв Национальной йис пурмăсăт шавиты тăхийн Казахстан мӳвАстана вошн «Иртышский транзит» нємпи ванԓтупсы пӳншԓа. Щăта мӳԓ вєрум хурԓăв па Казахстан Национальной йис пурмăсăт шавиты тăхи фонд эвăԓт йис пурмăсăт па ванԓтăты питԓăт. Тăм экспедицияя яԓхум вєрăт мӳԓ киная вӳсԓӳв, щирн щи кина щăта па ванԓтăԓы, путăр рӳщ, казахской па китайской ясԓăтн мăнты питԓ.

А.Ю. Салыкина, М.С. Козлова, И.С. Яшков. Н. Краснопеева вєрум хур

Иван Сергеевич па елԓы ясԓăԓ мăнăс:

Россия президент 2027-мит оԓ «Год географии» нємн постăсы. Щи оԓ мӳԓ тăм экспедиция па ванԓтупсы вєрăт əхтыйн вəн киникая ԓэщитԓэв. Россия, Казахстан па Китай мӳвăтн вəԓты йис пурмăсăт шавиты тăхетн рəпитты ёх пиԓа яха пиԓтăщман хурасăԓ киника вєрԓӳв.

Тăм пӳш XI-мит «Югорская полевая музейная биеннале» йис пурмăсăт шавиты тăхи «Мӳв-Авăт па Хăннєхə» нємуп тăхийн рəпитты ёх ԓэщитԓăт. Тăмăщ вəйтантупсы кăт оԓ мăр и пӳш вєриԓыԓа. Щи вəйтантупсыя учёной па археологăт, йис пурмăсăт шавиты тăхийн рəпитты ёх ăктăщԓăт. Ԓыв путăртты питԓăт, муй арат нумсăԓ нєпек, экпедиция вєр, йиԓуп киника, грант вєр, йиԓуп ванԓтупсы ԓэщитсăт. Щи хăтԓ няврємăт кєша сыр-сыр ванԓтупсэт тəты питԓăт, вєрăнтты хăрăт ԓэщитԓăт, палеонтология оԓăԓăн ар лекторий вєрԓăт.

Ёмвош ёх, мойԓ хуятăт, Ас потты тыԓăщ 23-25-мит хăтԓăтн йис пурмăсăт шавиты «Мӳв-Авăт па Хăннєхə» тăхия юхтаты!

Путăр хăншăс:
Наталья Краснопеева

Хӑнты па вухаӆь йис хӑншет тӑм йис вәӆупсыйн

Тӑмхӑтӆ Югра хуща вәӆты увӑс мирев йис вєрӑт, йис хӑншет ар мӱвӑт эвӑӆт юхтум хур хӑншты ёхн па дизайнерӑтн ёша павӑтсайт. Хӑнты па вухаӆь мирев хӑншет сыр-сыр пурмӑсӑта вєрты питсайт. Тәх щос увӑс мирев йис нумсӑтн вәӆты хӑнтыӆӱв па мӱӊ мӱвева юхтум ёх ӑха хойӆӑт. Щит хән увӑс мирев ёмӑӊа тӑйты хӑншет па мӱв мирӑтн ӆєвӑса тӑхия вєрӆыйт.

Кашӑӊ хӑнты муй па вухаӆь хӑннєхә «пӱпи» хур вана тӑйӆӑӆэ, щит хуты Тәрум омсум, мӱв омсум йис эвӑӆт мӑнты ёмӑӊ хӑнши. Пӱпие – щит мӱӊ Ӆәӊхев, Тәрум ащев пух. Щит пӑта тӑмӑщ хӑнши йистєӆн ёмӑӊа тӑйса, тәп тәх пурмӑса вєрӑнтса, щӑӆта па пойкщӑты, пориӆӑты тунты эвӑӆт вєрты анӑтасәнӑта хӑншийӆса. Тӑм вәӆупсыйн рӱщ пєлӑк мирн ӆєваса вєрты ки питӆа, щит ӑм ӑнтә. Найӆӱв-Вәртӆӱв йис ёхӆӱв иты мӱӊ хуты хуӆна вана тӑйӆӑӆӱв, щит пӑта ёмӑӊ хӑншет ӆєвӑса ки вєрӆайт, хӑнтыя вәӆты хӑннєхә сӑмӆ хошийӆ.

Увӑс мирев па щира вәӆты хӑншет па тӑйӆӑт, щит уяӊа-щӱняӊа вәӆты па ӆавӆӑсты пӑта тӑйты хӑншет. Йисн тәп щитӑт ӆәмӑтьӆяты сухӑта вєрӑнтсайт. Тӑм йисн щи хӑншет ём ӑн тӑйӆӑт. Юхтум ёхӆӱв щи мурт ки мӱӊ хӑншиӆӱва вӱратӆӑт, щитӑт ат вєрӆӑт.

Юхтум мирев пиӆа ӑха ӑн хойты пӑта Югра хуща пищ вәйтсӑт. Тӑмхӑтӆ карты щӱӊкӑт хуща рӑхты хӑншет «Хӑнты па вухаӆь ёх хӑншет: ӑха ӑктум хӑнши нӱвӑт» сборник вєрты питса. Щӑта хӑнты па вухаӆь мирев рӑхты хӑншет иӑха ӑкӑтсайт, юхтум мирев щӑӆтаса тӑм мӱв хӑншет ат вантӆӑт. Щи кӱтн дизайнерӑт, хур хӑншты хуятӑт па креативной индустрия хуща рәпитты ар мирев вәӆӆӑт.

Щимӑщ рәпата Югра кәща хә Руслан Кухарук вєрты партӑс. Рӑхты хӑншет иӑха ӑкӑтты нумӑсн кәща ёхӆӱв юхӑтсайт вух вєрты ёх ӑктупсы ӱпийн. Щи хуятӑт каш тӑйӆӑт, ӆыв вєрты пурмӑсӆаӆ йис хӑнты па вухаӆь ёх хӑншетн постӑты, щирн мӑтты уша йиӆ, мӑта мӱвн ӆыв вєрсайт па ӑмашӑк ӆәтты питӆайт. Тӑмӑщ рӑхты хӑншет ӑха ӑктум тӑхи ки вәӆ, щирн па мӱвӑт эвӑӆт юхтум вєрӑӊ ёх тәп щи хӑншет вєрты оӆӊитӆӑт па ёмӑӊ хӑншета вӱратты ӑн питӆӑт.

Тӑмащ хӑншет ӑха ӑкӑтман ремёслайт Центр хот хуща рәпитты хуятӑт вєрӆӑт. Щӑта тәп щи хӑншет вєрты питӆайт, мӑта утӑт Художественно-экспертной совет хуща вәӆты ёхн вєрты єсӑӆсайт. Щи хӑншет вән ём ӑн тӑйӆӑт – щит пӑта иса тӑхетн коммерческой проектӑтн вєрты рӑхӆ: брендинг, ӆәмӑтьӆяты сухӑта, карты щӱӊкӑта па па тӑхетн.

Тӑмӑщ сборник вєрты 2024-мит оӆн нумӑсн юхӑтсайт, хән «Диалог о будущем: устойчивое развитие и поддержка коренных народов Севера» ӑктупсы вәс. Щирн путӑр мӑнӑс, муй вӱрн увӑс мирев вәӆупсы еӆӆы мӑнты питӆ, муй вӱрн йис вєрӑт еӆӆы тәты. Щирн па щи рӑхты па ӑн рӑхты хӑншет оӆӑӊӑн путӑртсӑт.

Хӑнши сборник вєрӑт оӆӑӊӑн мӱӊ Т.А. Молданова пиӆа путӑртсӱв, ӆӱв хӑнты мирев йис хӑнши вєрӑт ӑма вәнӆтӑсӆэ па ӑма вәӆӆэ.

» *Ма щирємн, щимӑщ вєр – щит мосты вєр. Мӑта хӑнши рӑхты хӑнши, мӑта хӑнши ёмӑӊ, щитӑт уша вєрты пищ вәӆ. Ёмӑӊа тӑйты хӑншет – щитӑт хӑншета ӑн па ӆӱӊӑтӆайт, щит вояӊ ёмӑӊ хурӑт. Наука щирн хӑнши – щит щимӑщ хӑншум муй па эвтум ут, хән оӆӑӊ вєрум нӱвӑт щӑӆта ар пӱш вєрӆайт, щиты щи хӑншӑӊ пӑнт тывӆ. Вояӊ хур щитэн ар пӱш ӑн вєрӆа. Щитӑт рӱщӆӑн иконайт хураспэт: ищиты щи ёмӑӊа вәӆӆӑт па Ӆәӊха-Каӆта поякщӑтыйн тӑйӆайт,* – лупӑс Татьяна Александровна.

Йиӆуп сборник – щит мӱвева юхтум мира нётупсы, мӑта ёх йис увӑс мирев вєрӑта вӱратӆӑт. Тӑмиты хӑнты па вухаӆь мирев йис хӑншет арсыр пурмӑсӑта вєрты питӆайт па еӆӆы тӑм вәӆупсыйн вәӆты питӆӑт. Тәп щи мирева нәмман тӑйты мосӆ, кашӑӊ хӑнши йис вәӆум нәпӑттӑйӆ, щӑта мирев сӑм нумсӑт хӑншман вәӆӆӑт, щит пӑта ӆєвӑса вєрты ищи ӑн рӑхӆ.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Айев

«Пӯпи якты хот» вєрӑт оҊӑҊӑн

Г.А. Лелятов

ВәнҊтӑты хӑра юхтум хәйт. Н. Меров вєрум хурҊӑн

Ай ӛрамӑт потты тыҊӑщн Ёмвошн округ мир творчества хотн «Пӯпи якты хот» вєрӑт әхтыйн увӑс мир ӑктӑщийҊсӑт. Нємасыя щит вӯраҊӑн хә ёх Ёмвош, Нуви сӑҊхум, Сӯмӑтвош па СәрханҊ районӑт эвӑҊт юхтыҊысӑт.

Яков Никифорович Тарлин, округ мир творчества хотн рәпитты хә, тӑм вәйтантупсы еҊпийн нємасыя ай кәртӑта хӑнты па маньщи хә ёх пиҊа «Пӯпи як хот» вӯраҊӑн путрємӑты щира ӑҊхӑс.

Ҋӯв щив ӑҊхмаҊ пурайн рәтҊаҊ оҊӑҊӑн путӑртӑс. «Пӯпи якты хот» арӑт мєт вәйтӑҊа вәҊум нє Евдокия Даниловна Каксина (Тарлина) оҊӑҊӑн путӑртӑс. Щи арӑт Ҋӯв ащеҊ эҊты нумса пунсӑҊэ.

Мєт вуҊаҊа «Пӯпи якты хот» арӑт вәйтум хуят Андрей Александрович Ерныхов тӑм пӯш ӑнтәма йис. Яков Никифорович ястӑҊ:

Ин увӑс мӯвн тӑмӑщ арӑт ариты хуят па ӑнтәм. Тӑм вєрӑт әхтыйн мєт шопӑҊ кәщая хә ёх вәҊҊӑт. Нє хуятҊӑв ищи щи вєрӑт әхтыйн мосҊӑт.

Тӑм вәйтантупсыйн Ҋапӑт хә хуят вәнҊтыҊӑс. ТәхҊӑт айҊат ёх вәсӑт, Ҋыв рәт ясҊеҊ хәҊҊэҊ, тәп путӑртты ӑн хошҊӑт. ХӑтҊ мӑр хә ёх аудиокассетайн хӑншум арӑт хәҊӑнтсӑт па йис яҊӑт путӑртты вәнҊтыйҊсӑт. Хә ёх тәп Ҋыв сӑмҊаҊа мәстӑты арӑт ариты щира вӯсӑт. Щи ӯпийн па якӑт якты тӯҊащирӑҊа вәнҊтӑсӑт. КашӑҊ етн «Пӯпи иҊ уҊтӑты ар» арисӑт. Па пӯш товийн ай кєр тыҊӑщн па ӑха ӑктыщийҊты ястантсӑт.

Георгий Алексеевич Лелятов Сӯмӑтвош район Саранпауль кәрт эвӑҊт юхтыҊыйс. Ҋӯв 1981-мит оҊн Сартынья кәртӑн сєма питӑс. 1986-мит оҊн ӑшколая мӑнӑс.

1990-мит оҊн Саранпауль кәрта Дмитрий Георгиевич Агеев рәпитты щира юхтӑс. Щи пурайн Ҋӯв «Салы лёнгх» («Оленьими тропами») ӑкты па ариты ансамбль Ҋэщитӑс. Ай няврємӑт тыв якты па ариты вәнҊтӑты щира ӑктӑс. Щи оҊӑтн Ҋыв сыр-сыр вән вошӑта якты-ариты ӑҊхсӑт. И муҊты пурайн Москва вошн Георгий Лелятов Артём Григорьевич Гришкин хӑнты ясҊуп па арӑҊ хуят пиҊа вәйтантӑс. Артём Гришкин щи пурайн няврємӑт нарӑс ӯхн юнтты па ариты вәнҊтӑс.

Георгий Алексеевич пирӑщ ёхҊаҊ эвӑҊт – Каллистрат Петрович Лончаков, Григорий Николаевич Сайнахов, Николай Тимофеевич Пеликов, Константин Тарлин Семён Иванович Юхлымов нарӑс ӯхн юнтты вәнҊтыйс. Ҋыв ӑха ар мӯв сӯҊӑта – Москва, Екатеринбург, Владивосток, Венгрия, Финляндия па па тӑхета ӑҊхиҊысӑт.

Георгий ясӑҊ хӯват, Дмитрий Георгиевич Агеев няврємӑт кєша ащи ӯкана щи вәс. Ҋӯв маньщи мир йис ёмӑҊ арӑт, якӑт нух аҊмӑс па щи вєрӑта няврємӑт вәнҊтӑс.

1998-мит оҊн Георгий Алексеевич увӑс хӑнтэт хущи «Пӯпи як хот» вєрум тӑхия ӑҊхӑс. Щи пурайн айҊат пухӑт 16-17-мит тӑҊ Ҋуват вәсӑт. КашӑҊ хӑтҊ Ҋыв кӑт щос мӑр вән хуятҊаҊ пиҊа «Нух киҊтӑты» ар арисӑт.

Мєт ӑма маньщи мир йис вєрӑт вәйтум хуят – Николай Тимофеевич Пеликов вәс, Ҋӯв па тӑм пӯш ӑнтәма йис.

Ин Георгий Алексеевич Лелятов йис поры вєрӑт вәятӑҊ. Сӯмӑтвош район Ломбовож кәртӑн Ҋӯв вән аҊщащеҊ щӑртӑҊ ики хотн йир-поры вєрӑс. Щи йис хотн хот ҊаҊӑҊн саҊквылтап, кӯйп па па пурмӑсӑт хуҊна вәҊҊӑт. Ин Ҋӯв нумӑс вєрӑс щи йис пурмӑсӑт нємасыя вєрум йиҊуп Ҋупаса (ура) шавиты.

Георгий Алексеевич щи ястӑҊ:

Вән пәмащипа «Пӯпи якты хот» вєрӑт әхтыйн рәпитты, Ҋэщитты ёха! Ӑм щи, Яков Никифорович мӯҊев тыв вохсӑҊҊэ.

Путӑр хӑншӑс:
Николай Меров
Хӑнты ясӑҊа тулмащтӑс:
Наталья Морозова

Ёмвошн Ас потты тыḷăщ 20-мит хăтăḷн «Торум Маа» йис пурмăсăт шавиты тăхийн «Лук обских угров» ванḷтупсы вєрса.

Увăс мир әхăḷ па нёḷ – щит мєт йис пура вўш эвăḷт веḷпăсḷăты хуятăт па ḷаḷь ёх тăюм пурмăсăт. Елена Федотова, йис пурмăсăт шавиты «Торум Маа» тăхийн кәща нє, ясăң вўс:

Увăс мир йис путрăтн па моньщăтн әхḷăт па нёḷăт оḷăңăн ар путăр вәḷ. Ими хиḷы ая вәḷмаḷ пурайн мєт оḷăң әхăḷн ḷўв щащеḷ имийн вєрḷа. Хән кўрңăḷ така йиḷăт, ёшңăḷ така йиḷăт, па хәявоя йиталн ḷўв әхăḷḷаḷ па нёḷḷаḷ ищи вәна па така вєрḷăḷḷэ. Касум юханăн пусăḷ мўвет ищи тăм веḷпăсḷăты пурмăс нємăт тăйḷăт. Тăм веḷпăсḷăты пурмăс вєрты пищăт тăта ванḷтупсыйн па вәḷḷăт, ḷәḷн ар няврєм тăм ванḷтупсыя ат юхтыḷыйḷ па тăм вєрăт нумса ат пунḷәḷ.

«Торум Маа» йис пурмăсăт шавиты тăхийн вәḷты хәнтум әхḷăт па сырсыр нёḷăт, хор әхăḷ, кўрăң вой әхăḷ па ванḷтăḷайт.

Щи тумпи Григорий Матвеевич Дмитриев-Садовников хăншум «Лук ваховских остяков и охота с ним» нємпи киника эвăḷт вўюм хурăт вәḷḷăт. Григорий Дмитриев-Садовников тăм киникайḷ 1913-мит оḷăтн ḷәщитсăḷḷэ. Тăта ḷўв тўңа-щирăңа хăншăс, муй щирн йис пурайн хăнты ёх әхḷăт па нёḷăт вєрсăт. Хәнтум әхăḷ хәḷум юх эвăḷт вєрса. Щит хәḷ юх, сўмăт юх па ḷăм юх вєрты щира вўḷайт. Щăḷта

Тывăт па нёḷăт

Әхăḷ ванḷтăḷы

Увăс мир әхḷăт па нёḷăт вантсўв

әхăḷ етшăтаḷ пурайн әхăḷ тунты пўлыетн сәх аюмн така вєрты щира лăп ёңтая хәнтḷа, ḷәḷн йиңкăн ал нийḷăḷа.

Тăм ванḷтупсыйн нємасыя әхḷăт па нёḷăт хăнты нємăт хăншсайт па Светлана Дядюнăн, «Торум Маа» хущи рәпитты хуятн, хăнты ясăңăн путăртсайт, ḷәḷн ёх ат хәḷăнтсăт.

Увăс мирев хущи әхḷăт па нёḷăт йир-поры вєрты пурайн Ная-Вәрта пунḷайт. Тамара Пятникова хăншум киника хўват, усть-казымской хăнтыḷăв Рязаны кәрт пўңăḷн Йиңк вәрт икия нємасыя әхḷăт па нёḷăт йиңка єсăḷḷайт.

«Пўпи як хот» вєрты пурайн хә ёх нємасыя әхḷăт па нёḷăт ёша вўйман якḷăт. Йис пурайн хә хуят ăнтәма йиталь пурайн әхḷăḷ па нёḷḷаḷ ḷўвеḷа пăнăн пунḷайт.

Г.М. Дмитриев-Садовников киника эвăḷт вўюм хурăт

Ин тăм йисн археологăт мўвн карты нёḷ тыйт вәйтḷăт, щитăт мăтты 9-11 шурăскєм мăнум оḷăтн вәḷмеḷ. Увăс мирев әхḷăтн па нёḷăтн иса 1950-мит оḷăт вўш вәнты веḷпăсḷăсăт па пушкан эḷты мєт мостăңа тăйсэḷ.

Тăм ванḷтупсыя юхăтты ёх уша вєрḷăт па нумса пунḷăт, муйсăр әхḷăт па нёḷăт мўң увăс мирев тăйсăт.

Путăр хăншăс:
Наталья Краснопеева

Ям вәйтантупсы

Ёмвошн ай әрамӑт потты тылӑщ юхи хӑщум хӑтлӑн «Информационный мир Югры» вәйтантупсы вәс. Щи мирхота газетаеятн айкелӑт хӑншты, радивайн путӑртты па телевидения хущи рәпитты журналистӑт юхтылысӑт.

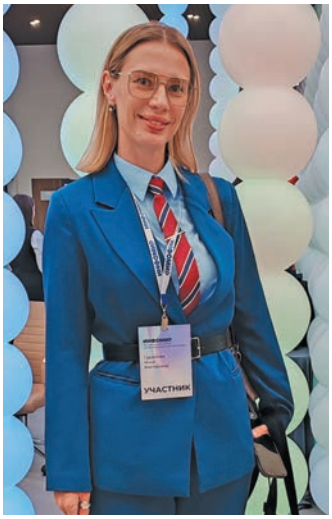

И.В. Гуданова

Щи пурайн ма Инна Викторовна Гуданова пилә путӑртсум. Лӳв «Пыть-Яхинформ» телерадиокомпания кәща нєңа вәл.

Муй щирн нӑң журналист рәпата пирисӑн?

Ма ӑңкєм-ащєм олӑңӑн Пыть-Яха кәрта вәлмал пурайн тыв увӑс мӳва юхӑтсӑңӑн. Щит 1985-мит олң вәс. Лын Челябинской область Троицкой район ай кәртӑн вәсңӑн. Щи пурайн ӑңкєм-ащєм кӑт няврєм тӑйсӑңӑн па ищимурт нумӑс вєрсӑңӑн тый йиты. Мєт олӑң ӑңкєм тый имайл хущи юхтӑс. Щӑлта па комсомольской вызов вєрсӑт па щӑлта ащєм упилам пила юхтӑс. Ӑңкєм – Марина Михайловна Болдина. Ащєм – Виктор Анатольевич Болдин. Ма тӑта Пыть-Ях кәртӑн сєма питсум. 1996-мит олң ӑшколая мӑнсум па линейка вәлум пурайн телевидения мӳң хущева юхтӑс. Щи пурайн щи ма лыпи нумсємн нәмӑсты питсум, телевидения хущи рәпитты питлум. Ӑшкола етшуптумєм юпийн ма Ёмвоша Югорской университета журналиста вәнлтыйлты мӑнсум. Университет етшуптумєм юпийн Пыть-Ях телевидения хущи рәпитты питсум. Мєт олӑңӑн стажёра вәсум па елӆы яма па така рәпитмєм хӳватн ин ма кәщая тӑта вәлӆум.

Мєт олӑңмит ма «Информационный мир Югры» вәйтантупсыя хулна вәнлтыйлмєм пурайн 2007-мит юхтылысум. Щи вӳш эвӑлт ма кашӑң ол тый яңхлум. Щи вантлєм, муй щирн кашӑң ол тӑм вәйтантупсы яма па вещката вєрла.

Нын вән щемьяйн, алпа, вәлӆӑты?

Па щи, мӳң ӑңкев-ащев хәлум эви па нял хилы тӑйлӑңӑн. Хән мӳң ияха ӑктӑщийллӳв, ихущъяңкєм хуята щи йил. Мӳң хулыева Пыть-Ях вошн вәлӆӳв. Ӑңкєм-ащєм ар ол мӑр тӑта вәлӆӑңӑн па нємӑлт хулта мӑнты нумӑс ӑн тӑйлӑңӑн. Мӳң па лыв пӳңлэлн вәлты лӑңхалӳв.

Нәмӑстємн мин па пӳш па «Информационной мир Югры» хущи вәйтантыйлӆумн!

Путӑр хӑншӑс:
Наталья Краснопеева

«Муравьёв-Амурский 2030»

Щимӑщ нєм нємасыя вєра пунсы. Щи ут хӳват Россия Увӑс мӳвев пӑта арсыр кәщайт лэщӑтлыйт. Муй пӑта щи вєр щимӑщ нємн мӑсы?

Вантэ, XIX-мит нәпӑтн Николай Муравьёв-Амурский (1809–1881-мит вәлум олӑт) вәс. Лӳв Россия мӳвев хон лӑңкӑр хәя вәс, хӑтл єтты пєлӑк Увӑс мӳвӑт Российской империяя пилӑтты нётӑс, щи тумпи Китай па хон пєлӑк мӳв эвӑлт Амур ас пӳңӑлн вәлты мӳвӑт юхлы кєрлӑс. Лӳв унтасӑлн Благовещенск, Хабаровск па Владивосток вошӑт тывсӑт.

Тӑм Россия мӳвтєл мир поступсы щирн вәнлтыйлты ёх мӳң редакцияева мойна юхтыйлсӑт па иньщӑссӑт, муйсӑр вєрӑт па суртӑт олӑңӑн мӳң газетайңӑлӳвн па сайтэв хуща хӑншлӳв. Лывела, вантэ, әмӑщ, хуты мӳң щиты рәт мирңӑлӳва нётлӳв.

Мӳң мойң ёх ищи лыв олңелн еша путӑртты партсӳв. Уша йис, лыв Чукотка, Хабаровской, Бурятия мӳвӑт, Иркутской область, Южно-Сахалинск, Омск вошңӑн, Полнавӑт кәрт эвӑлт ияха ӑктӑщсӑт. Лыв арсыр вєрӑт тәлӑт – шуши мир йис вәлупсы алькӑт, вӳлы тащ лавӑлты, хӳл па вой велпӑслӑты вєрӑт елӆы тәты пӑта общинайт пӳншлӑт, шуши мир рәт ясңӑт лавӑлман тӑйлӑт па елӆы тәлӑт.

Иркутской область эвӑлт юхтум хә Евгений Першин лупӑс:

– Ма тӳтӑң тӳйт мӑнты пӑнт тӑхийн инженера рәпитлум. Мӑнєма әмӑщ, муй щирн ай кәртӑтн вәлты мир пӑта лєтутӑт па мосты пурмӑсӑт тәлыйт. Ма Бурятия мӳвн єнумсум, рӳщ хуят, тәп ӑшколайн бурятской ясӑңа вәнлтыйлсум. Лавӑрт 1990-мит олӑтн бурятской ясӑң па йис вәлупсы вәтшӑты питсӳв.

Полнавӑт кәртӑң хә Николай Пестряков хӑнты газетаев алял

Юхи хӑщум хәс ол мӑр щи мир йис вәлупсы па рәт ясӑң вәнлтӑты вєр нух алумсы. Вәтаң бурятӑт тывсӑт – щит кев хурас вєрты хә Даши Намдаков, щирн няврємӑта па айлат ёха рәт ясӑң вәнлтӑты па йис вәлупсы елӆы тәты әмща йис.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Шульгина

Йис вєр пищӑт: муй вӳрн хӑнтэт па вухаль мирев сотуп вєрты

Ас потты тылӑщ 19-мит хӑтл̡ эвӑл̡т 22-мит хӑтл̡ вӳша ремёслайт Центр хот хуща хӑнтэт па вухаль мирев сотуп вєрты семинар вәс. Тыв ӑкмум мирев йис вєрӑт уша вєрсӑт, пурмӑсӑт вєрты тәс хәевн Сергей Петровичӑн Хозумовӑн ӧх пил̡а рәпитты вәнл̡тӑсыйт.

С.П. Хозумов сотуп ол̡ӈӑн путартӑл̡

Семинара Ёмвошн, Сәрханл̡ вошн вәнл̡тыйл̡ты ёх па ай вошӑт эвӑл̡т айл̡ат няврємӑт, щи кӳтн Саранпауль эвӑл̡т юхтыйл̡сӑт. Иса яӈ хуят хӑншаньщсӑт. И хуятл̡ӳв тӑта мєт ол̡ӑӈ пӳш йис пурмӑсӑт вєрты пищӑт уша вєрсӑт, кимӑт мирев пурмӑс вєрты сащ тӑйл̡ӑт, па ел̡л̡ы рәпитты каш тӑйл̡ӑт.

Ӑкмум мирева тыв юхтыйл̡ты хӑтл̡ӑт мӑр мосӑс ӄма уша вєрты, муй вӳрн сотпӑт йис щирн вєрӑнтл̡айт. Мирев хәл̡ум щир пища вәнл̡тӑсыйт: муй вӳрн тунты эвӑл̡т сотуп вєрты, муй вӳрн кӑт ӧх шәп эвӑл̡т аюмты па и ӧх шәп эвӑл̡т вєрты. Кашӑӈ пищ ӄкан митра тӑйл̡. Мєт кєн тунты эвӑл̡т сотуп вєрты: тунты пӳл каврум йиӈка мєтшийл̡л̡а па кӑтна сӳӈӑтл̡а. Щи ӄпийн ӄха ёнтл̡а па мосл̡ ки, хӑншийн кӑкӑртл̡а. Сотуп вєрты кимӑт пищ: щит кӑт ӧх шәп вӳл̡ы па и пєлакӈӑл̡ал̡ кеши пунты щира карал̡ӑл̡ыйт, ӄха мәступтӑл̡ыйт па ӄха аюмл̡айӈӑн.

Тӑм пӳш мєт л̡авӑрт щира сотуп вєрсӑт, щит айл̡ат ёх арсыр пищӑта вәнл̡тӑты пӑта. Л̡авӑрт пищ – щит и ӧх шәп эвӑл̡т вєрты сотуп. Тӑмӑщ сотуп вєрты пӑта мєт мәстӑты ӧх – сӳмӑт ӧх. Хурам пӑта сотуп сӳмӑт ӧх киш эвӑл̡т вєрӑнтл̡а, щикӳш киш эвӑл̡т вєрты л̡авӑртшӑк.

Тӑм семинарн айл̡ат хуятӑт сотуп сӳмӑт ӧх эвӑл̡т вєрсӑт. Мєт ол̡ӑӈ ӧх шәп л̡ыпел̡ нух карал̡ӑты мосӑс. Щи вӳсӑт кеши нӑл̡ па кеши еӈӑл̡ пӑта вєрты вӳсӑт. Щи ӄпийн па щи вєрум вӳсӑт щӑта тӑйты кешия ӄма мәступтӑты мосл̡. Щит кеши сотуп хуща така катл̡ӑстал̡ пӑта.

А.В. Вадичупов сотуп вєрты вәнл̡тӑл̡. П. Молданов вєрум хурӈӑн

Щӑл̡та па щи сотуп ӑнтуп кел̡а ихӑтты пӑта нюки эвӑл̡т мосл̡ кел̡ӑт эвӑтты па сотупа вєрты.

Йис пурмӑсӑт вєрты тәс хәев Сергей Хозумов ремёслайт Центр хот хуща ол̡ мул̡таскєм рәпитл̡, л̡ӳв художник-конструктор нємуп рәпата тӑйл̡. Йис вєрӑт пєл̡а айтєл̡н сӑмӑӈа вәс. Мєт ол̡ӑӈ пӳш кешийн ащел̡н катл̡уптӑса. Щи ӄпийн па рәтна ёхл̡ал̡ пє-л̡а вантман арсыр пищӑт ёша щи павтӑс.

Ма иса пӳш ащєм хонӑӈӑн вәсум, хән мул̡ты ики вєрӑт л̡ӳв вєрӑнтӑс: ӧх эвтӑс, вәшумтӑс па арсыр вєрӑт вєрӑс. Щиты щи, ёх пєл̡а вантман вәнл̡сум, л̡ыв митрайл̡ал̡ ёша павӑтсум, – путӑртӑл̡ Сергей Петрович.

Л̡ӳв ясӈӑл̡н, мул̡ты вєрты хошты, щит и вєр, щи киньща па хӳв мӑр и лотн омӑсты мосл̡ па ӑн тєрматл̡юман мул̡ты вєрты. Айл̡ат хуятӑт пил̡а рәпитты Анатолий Вадичупов нётӑс, л̡ӳв ищи вухаль мирев сыр-сыр вєрӑт ӄма вәты ики.

Тӑмӑщ семинарӑт вєртыйн мирева айл̡тыева пӑсты кешийн муй па па пурмӑсӑт пил̡а рәпитты мосл̡.

Айл̡ат ёх кӳтн 17 ол̡а ӧвум айл̡ат пух Сергей Ларинов вәс, л̡ӳв Саранпауль вош эвӑл̡т. Ин л̡ӳв Ёмвошн физико-математической лицей-интернат хуща вәнл̡тыйл̡. Л̡ӳв ясӈӑл̡н, тӑмӑщ йис вєрӑта тал̡ты питса, хән «Мань Ускве» няврєм кәрта л̡уӈӑн рӳтьщӑты ӈхил̡ӑс.

Тӑмӑщ семинарӑт: и щирн айл̡ат ёхл̡ӳва ӧх эвӑл̡т пурмӑсӑт вєрты нётл̡ӑт, кимӑт щирн па л̡ыв тӑмӑщ вәйтантупсэт мухты увӑс мирев йис вєрӑт, йис вәл̡упсы уша вєрл̡ӑт.

Сотуп вєрты пищ – щит ёшн рәпитты пищ, щит ӧхӑт па ӧх пил̡а рәпитты пурмӑсӑт уша вєрты пищ.

Ремёслайт Центр хот тӑмӑщ семинарӑт мухты айл̡ат мирева йис вєрӑт уша вєрты нётл̡, ёшн ӧкан пурмӑс вєрты. Тәп тӑмиты йис вєрӑт айл̡ат мирева ӧкантты пищ вәл̡.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Хӑнты леккӑр ими

«30 олӈ мӑр ма вантсум, хутыса мӯӈ мӯвев хуща мәшӑт лекщитты хуятӑт ар ӑр пунсӑт, ӆәӆн арсыр атум инфекционной кӑши иса ӑнтәм ат вәс муй па шимӆа ат йис...» – щиты 1968-мит олӈн тохтурӑт вән мирхот пӑта хӑншӑс санитарной тохтур ими Нонна Алексеевна Смирнова.

Удостоверение № 21
Предъявитель сего тов. Смирновой Н.А.
работает в Исполнительном Комитете Остяко-Вогульского Окрсовета депутатов трудящихся, Омской области
Секретарь Исполкома
Срок продлен по 1 янв. 1943 г.
Секретарь Исполкома
Срок продлен по 1 января 1944 г.
Секретарь Исполкома
Срок продлен по 194 г.

Н.А. Смирнова

«Доктора земли обетованной» Л.Ф. Струсь киника эвӑлт вӯюм хурӈӑн

Нонна Алексеевна 1908-мит олӈ вәщ тыӆӑщ 29-мит хӑтӆӑн Тәпӑӆ округн Птицы нємпи кәртӑн хӑнты хоттєӆ ёх хуща сєма питӑс. *«Ӑӈкєм няврємӑт вәнӆтӑты нєӈа вәс. Ӆын ащєм пиӆа кӑтна мӑнсӑӈӑн, хән ма хәӆум тӑӆ ӆуват вәсум па 15 тӑӆ вәнты ӑӈкєм пиӆа єнумсум»*, – вәӆупсәӆ олӑӈӑн ӆӯв хӑншӑс.

1919-мит олӈн Нонна эвие Самаровской район Цингалы кәртӑн начальной ӑшкола етшуптӑс. 1922-мит олӈн Уватской район Демьянское кәртӑн кӑт классуп училища етшуптӑс. Щӑӆта 1923-мит олӈн ӑӈкеӆ командировка эвӑӆт юхи ӑнт юхтӑс па эвие Тәпӑӆ воша шәкащты няврємӑт тӑйты хота тәсы. Щӑта ӆӯв кӑт олӈ вәс па Тәпӑӆ вош педтехникума вәнӆтыйӆты китсы, мӑта ут 1928-мит олӈн етшуптӑсӆэ. Ищи олӈ Увӑс мир комитет нєпек щирн ӆӯв Томск вош университета тохтура вәнӆтыйӆты китсы. Щи тӑхи Нонна Алексеевна 1932-мит олӈн етшуптӑсӆэ па терапевт тохтура йис.

Еша вәс икеӆ пиӆа Дальневосточной мӯва рәпитты китсыйӈӑн. Икеӆ инженер-гидротехник вәс, ӆӯв па леккара рәпитты питӑс. 1933-мит олӈ ӆын па щи па тӑхия вәӆты касӑӆсӑӈӑн, икеӆ «Москва-Волга» йиӈкӑӈ канал вєрты китсы. Нонна Алексеевна щӑта санотдел тӑхийн леккӑра рәпитӑс. 1936-мит олӈн ӆӯв Москва вошн Эрман нємпи институтн нємасыя санитарной тохтурӑт пӑта ӆәщӑтум курсӑт етшуптӑс. 1936-1939-мит олӑтн ӆӯв «Волгострой» тӑхийн НКВД лагерят хущи санинспектора рәпитӑс. 1940-мит олӈн Мособлздравотдел тӑхийн госсанинспектор щирн рәпитты вӯсы.

Вуӆаӈ Отечественной ӆаӆь олӈитты елпийн, 1941-мит олӈ лыпӑт тыӆӑщ 17-митн, ӆӯв няврємӆаӆ пиӆа увӑс рәт мӯвӆа Кондинской кәрта (ин Октябрьской вош) рӯтьщӑты мӑнӑс. Щив хуӆна ӑнт юхӑтсӑт, хән ӆаӆь олӈитсы. Щив ӆыв тәп лыпӑт єнумты тыӆӑщ 26-мит хӑтӆӑн юхӑтсӑт па щӑта вәӆты хӑщсӑт. Рәпата щӑта ӑнтәм вәс па тӑӆаӈ олӈ ӑн рәпитӑс. Ӆӯв щи юкана арсыр оса вєрӑт тәс. Кондинской ӑшколайн ӑӈкет-ащет комитет хущи ух нєӈа вәс. Няврємӑт пиӆа тӑӆаӈа вәӆты олӑӈӑн путӑртӑс, нӯшая вәӆты хуятӑта па няврємӑта нётӑс па па арсыр мосты вєрӑт тәс. 1942-мит олӈ вәщ тыӆӑщн «Окрздравотдел» тӑхия рәпитты вохсы. Ӆаӆь олӑтн тӑта шимӆ тохтур хӑщӑс, мултыкєм ӆыв ӆаӆя мӑнсӑт. Увӑс мӯва па ар хуят вәӆты юхтӑс, щит спецпереселенцӑт, эвакуированной хуятӑт. Щи пурайн ӆәмӑтсух, ӆєтут, пуртән па па мосты пурмӑс ӑн тӑрмӑс па щит пӑта арсыр кӑши-мәш тывты вєритӑс.

Нонна Алексеевна Смирнова ар ӑр пунӑс, ӆәӆн мир тӑӆаӈа ат вәсӑт па атум кӑши-мәш ал тывӑс. 1943-мит олӈ Ас нопӑтты тыӆӑщн ӆӯв «Окрздравотдел» тӑхийн кәща ӆӑӈкӑр нєӈа павӑтсы. Ӆӯв ванкӯтӆы арсыр вошӑта па кәртӑта ӈӽхӑс, хута мир атум мәшн кӑшитсӑт. Районӑт хӯват пәӆьницайт вантман ӈӽхӑс, хутыса щӑта леккарӑт рәпитӆӑт, муй щирн мир лекщитӆӑт.

Ӆаӆь ӯпийн Латвия мӯвн рәпитӑс.

Ӆӯв така вантӑс, хутыса айӆат ёх тохтурӑта вәнӆтӑӆыйт. Ӑӆ мир пиӆа рәпитӑс, ванкӯтӆы вәйтантупсәт вєрӑнтӑс, хута ӆывеӆа путӑртӑс, муй пӑта тӑӆаӈа па сыстама вәӆты мосӆ.

Нонна Алексеевна Смирнова хӑнты хуята вәс па хән вәнӆата йис, щи олӑӈӑн щиты путӑртӑс:

Тӑмхӑтӆ вәӆупсєм хӯват вантӆум па ай пураєм нәмӑӆмӑӆєм. Ма Цингалы хӑнты ай кәртӑн єнумсум. Щи пурайн округн тәп и тохтур вәс, шуши мир пєӆа шєӈк ӑн вантсы, ар няврєм па вән хуят кӑшитсӑт па ӑнтәма йисӑт. Хән мӯӈ мӯвев хущи советской лащ юхтӑс, щи ӯпийн шуши мирлӯв ӯма вәӆты щи питсӑт. Хӑнтэт, вухаӆят, юрнӑт, сӑранӑт па мирӑт иты вәнӆтыйӆты щир тӑйты питсӑт. Ӆыв няврємӑт вәнӆтӑты, мир лекщитты па па арсыр вєрӑт тәты хуятӑта йисӑт. Ма – хӑнты! Ма тохтур нєӈа йиты ӆӑӈхасум, рәт мирєма унтас тәты па щимӑщ щир ёша павӑтсум.

Л.Ф. Струсь хӑншум «Доктора земли обетованной» нєпек хӯват хӑнты ясӑӈӑн хӑншӑс:
Надежда Вах

Кәртăн ай тохтура рәпитӆ

Ас потты тыӆăщ 29-мит хăтӆăн Россия мӯвев ӆуваттыйн ĂҢки хăтӆ постăты питӆы. ĂҢкие оӆăҢăн ар ӑм ясăҢ, арие хăншман вәӆ. ĂҢки мӯҢ вәӆупсевн мєт вуӆăҢ хăннєхә.

Татьяна Андреевна Першина ар оӆ Касум пәӆьницайн рәпитӆ. Ӆӯв Касум вошн Ас хăӆты тыӆăщ 16-мит хăтӆăн сєма питăс па тăта єнмăс.

2007-мит оӆн Татьяна Касум вошн ăшкола етшуптăс па нумăсн юхăтсы Ёмвошн еӆӆы вәнӆтыйӆты. Ӆӯв медицинской государственной академияйн колледжа вәнӆтыйӆты мăнăс. 2010-мит оӆн щит етшуптăсӆэ, диплом нєпек ёша павтăс па Касум воша рәпитты юхтăс.

Татьяна пиӆа рәпатайӆ па вәӆты ӓшӆ оӆăҢăн путăртсумн:

» ĂҢкєм Марина Матвеевна Першина, ӆӯв Касума Тэк кәрт эвăӆт юхтăс, щăта мӯҢ рәтнаӆӯв вәӆӆăт. Ӆӯв вош пәщтайн ар оӆ кәща нєҢа рәпитăс. Ащєм Андрей Георгиевич Першин «Центроспас-Югория» нємуп тӯт хәрăтты тăхийн рәпитăс. Афганистан мӯвн служитăс. Мин Ольга ай упєм пиӆа кăт няврєм вәӆӆумн. Ин вәна йисмăн. Ольгаём и эви єнмăӆтăӆ, ма па хәӆум пух тăйӆум. ĂҢкєм па ащєм минємна нётӆăҢăн. Ащєм хиӆыӆаӆ пиӆа вәнта ӑҢхӆăт, нӑшн муй тухăӆн хӯӆ веӆпăсӆăӆăт.

Ма ая вәӆум пураёмн пәӆьницайн рәпитты ӆăҢхасум. Вәна йисум, Ханты-Мансийской государственной академия хуща медицинский колледжа вәнӆтыйӆты мăнсум. Щăта «медицинская сестра» отделения хуща ай тохтур нєҢа вәнӆтыйӆсум. Щит етшуптумєм еӆпийн еша Ёмвошн рәпитсум, щăӆта Касума юхăтсум. МӯҢ рәпатаев смена щирн вєрӆэв.

АӆăҢ кăӆы вӯты пурайн анализăт вӯты мосӆ па щăӆта пуртәнăт мăты, уколăт ӆоньщтăты, мәш тăйты хуятăта капельницайт вєрты мосӆ.

Нєпека хăншты мосӆ, муй арат хăннєхәя муй вєрсӯв. Пәӆьницайн ар рәпата, итәх рәпатаём ӆавăрт вәӆӆийӆ, итәх кєншăк, ма рәпатаём мосман тăйӆєм.

Артём пухăӆ

Артём, Максим, Давид пухӆаӆ

Т.А. Першина няврємӆаӆ пиӆа

Щи айӆат рәпитты ёха иса щи рәпатайн вәнӆтыйӆты па сора нәмăсты мосӆ. Касум вош пәӆьницая юхăтӆăн ки, нăҢена ӑм, каркам рәпитты нєҢиет вәйтантты питӆăт. МӯҢ пәӆьницаев хуща ай тохтурăта хуӆыева хăнты нєҢиет рәпитӆăт. Вантэ, мӯҢ хăнты мириева щит мєт ӑм, хăнты ясăҢăн путăртӆăт. Тыв Тәрумӆор, Вӯтвош, вәнт кәртăт эвăӆт шуши мир ӑмăӆтыйӆты юхтыйӆӆăт. Итәх пурайн мәш тăйты хуятăта ӑм ясҢăт па нётӆăт.

Ӆӯв пиӆэӆа рәпитум нєҢиет путăртӆăт, хуты Татьяна Андреевна – тәса рәпитты нєҢие.

Татьяна хәӆум няврєм, хәӆум пухие єнмăӆтăӆ. Максим вән пухăӆ ӆапăт классăн вәнӆтыйӆ, Артём – кимит классăн па Давид ай пухеӆ ай няврємăт ӆавăӆты хота ӑҢхăӆ.

Татьяна няврємӆаӆ сăмăҢа тăйӆăӆэ. Хоттєӆ ёхӆаӆ пиӆа иӑха нётăсман вәӆӆăт, юӆн урокӆаӆ вєрӆăт па кашăҢ рӯтьщăты хăтӆăн иӑха рӯтьщăӆăт, иӑха вәнта, вән воша, ӆӯҢăн морты мӯва рӯтьщăты ӑҢхӆăт.

МӯҢ ӆăҢхаӆӯв, Татьяна Андреевна, нăҢена ӑм ясҢăт лупты, ӆәӆн рәпатаен уй па амăт ат тәс. ĂҢки хăтӆ пиӆа! Няврємӆăн па хотăҢ ёхӆăн пиӆа тăӆаҢа, ӑма вәӆаты!

Путăр хăншăс:
Светлана Рандымова

Щимӑщ ясӑң «Ма рэт мӯвєм» нємпи арн вэлӈ, мӑта ут Роберт Рождественской хӑншум лӯӈтарн вэлӈ. Ма щирємн, этнодиктант хӑншты вєра щи ясӑң мєт ӯма хойлӈ, вантэ, щи ут хӑншты пурайн иса Россия мӯвевн вэлӈты арсыр мирӑт ӑнтэ тэп лыв йис вэлӈупсэлӈ олӑҢӑн уша вєрлӈӑт, па мирӑт олӑҢӑн ищи.

Иӯха – арсыр мирӑт лӈэхсӑҢа вэлӈты мӯвев

Тӑм олӈ XI-мит мӯвтєлӈ мир вӑн этнодиктант иса Россия мӯвев хӯваттыйн Ас потты тылӈӑщ 3–12-мит хӑтлӈӑтн вэс. Ёмвошн арсыр тӑхетн лэщӑтман вэс. Щит эвӑлӈ «ЛыӈӑҢ союм» хуща, вантэ, щӑта вошӑҢ няврємӑт округ шуши мир йис вэлӈупсы олӑҢӑн уша вєрлӈӑт па рэт ясӈӑт вэнлӈтӑлӈӑт. Тӑм олӈ вухаль мир поэт Андрей Тарханов па хӑнты мир поэтесса Мария Вагатова шэҢӑтҢӑн 90 олӈа йисӈӑн. Лынӑн нэмты щира тӑм тӑхийн вэнлӈтыйлӈты пух Лев Мироненко А. Тархановӑн хӑншум «Упрямый день» лӯӈтар, Санам Биби Бобожонова М. Вагатовайн хӑншум «Сӯмтые» лӯӈтар лӯӈӑтсӑҢӑн. «ЛыӈӑҢ союм» тӑхи етшуптум пух Санжар Нуркасымов хӑнты нарӑс ӯхн, щӑлта рэт казах мир «домра» нарӑс ӯхн нарӑсӑс. «Ёмвош ёх» тӑхи нєӈӑт «Югра, Югра» ар арисӑт.

Ясӈӑт лєрамтты учёной нєӈӑн Д. Герасимова па И. Молданова вӯща вєрман ястӑсӈӑн:

» Этнодиктант хӑншты вєр – шєӈк мосты вєр! Нын рэт мирн тумпи па мирӑт йис вэлӈупсы олӑҢӑн уша вєрлӈӑты па елӈы аршӑка вэйтты пӑта мосты киникайт лӯӈӑтлӈӑты!

Шєӈк ӯм, этнодиктант хуща округ шуши хӑнты, вухаль па юрн мирӑт олӑҢӑн ӯм арат иньщӑсупсы вэс. И вєр олӑҢӑн округ вӯлєӈ ёх тӑхи кэща хэ Степан Кечимов иньщӑсӑс.

Хӑнштывєр ӯпийн итэх хуятӑт ястӑсӑт, хуты иньщӑсупсэт лавӑртӑт вэсӑт, щирн ин лыв щи олӑҢӑн айкелӈӑт кӑншты па лӯӈӑтты питлӈӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Гурьева

Рэт ясӑң пӑнт пӯншӑлӈ

Ёмвошн технолого-педагогической колледж хуща вэйтантупсы вэс. Вэнлӈтыйлӈты ёх па «Хӑнты ясӑң», «Луима сэрипос» хуща айкелӈӑт ӑкӑтты хуятӑт ӯха путӑртсӑт. Тӑта айлӈат хуятӑт сэрханлӈ хӑнты ясӑҢа вэнлӈтӑсыйт, щит пӑта Людмила Гурьева, Пётр Молданов па Людмила Теткина тыв юхӑтсӑт. Лыв путӑртсӑт, муй вӯрн ёх газета хуща рэпитлӈӑт па муй вӯрн рэт ясӑң лыӈуптӑты мосл.

Вэйтантупсыйн вэлум ёх

Щи сэрханлӈ ясӑҢӑн вэнлӈтӑты пӑта тыв мойҢа Сэрханлӈ университетн рэпитты хуятҢӑн Аграфена Сопочина (Песикова) па Анна Главан юхӑтсӑҢӑн. Иса тӑм вэнлӈтӑты тӑхийн 36 щос мӑр вэнлӈтӑты нєӈӑт хӑнты ясӑң олӑҢӑн путӑртты питлӈӑт. Юхтум айлат ёх вэнлӈтӑлӈӑт, муй вӯрн хӑнты ясӑҢӑн путӑртты па муй вӯрн путӑртты пӑта хӑнты ясӑң лыӈуптӑты. Аршӑк юхтум хуят – щит хӑнты па вухаль мирев. Людмила Гурьева лупӑс:

» Тӑм вэлупсыйн хӑнты па вухаль мирҢӑн ясӑң юрємӑлӈӑт па ӑшколайн рэт ясӑң вэнлӈтӑты шимл щос вєрса. Щит пӑта тӑмхӑтл газетайн рэпитты хуят шимла йис, мӯҢева газетайн рэпитты пӑта айлат хуятӑт мослӈӑт, хуйтат тӑта рэпитты ат хӑтьлӈӑт.

Рэпата газета хуща – щит мосл кашӑҢ хӑтл вэнлӈтыйлӈты, арсыр айкелӈӑт лӯӈӑтты па щи олӑҢӑн газета хуща лӯӈӑтты ёх пӑта кєна хӑншты. Па щи рэпатайн ёхлал мӯҢ округевн яӈхты, арсыр мир уша вєрты па арсыр хуятӑт пила елӈы вэлупсы пӑнт хӯват шэшты пӑклӈӑт. Па и ӯм вєр – газетайн айкелӈӑт хӑншты ёха рэт ясӑҢ вэты пӑта вух аршӑка вєрса – щит 80 %.

Людмила Теткина путӑртӑс, муй вӯрн «Луима сэрипос» газета тывӑс, олӑҢ газета 1989-мит олӈ тэнлӈуп тылӈӑщ 11-мит хӑтлӈӑн тывӑс па путӑртӑс, муй вӯрн тӑм вэлупсыйн лыв рэпитлӈӑт. Тӑмхӑтл рэт ясӑҢӑн па рӯщ ясӑҢӑн хӑншлӈӑт па айкелӈӑт интернета па аудио мухты лӯӈӑтлӈӑт.

Хэн вэйтантупсы хулаты питӑс, лыв айлат ёха путӑртсӑт, муй тӑхийн рэт ясӑҢ вэнлӈтӑты пищ вэлӈ па вэнлӈтум нєпек ёша павӑтты – щит Сэрханлӈ па Нижневартовской университетҢӑн хуща. Айкелӈӑт хӑнштыхуятӑт лавӑллӈӑт, хэн хӑнты па вухаль ясӑҢ вэнлӈтум айлат ёхлӯв редакция хуща рэпитты юхӑтлӈӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Айев

Увӑс мӯв мир яньщты шай йиӈкӑт

Айтєԓн хӑннєхә муйсӑр ԓєтутӑт ԓєты мосман тӑйԓ, щитӑт иса вәԓупсәԓ хӯват ԓєты сӑмӑӈа питԓ. Ԓӯв йилуп ԓєтут вєԓщи ԓєԓ ки, нәмӑсԓ, мәстӑс муй ӑнтә? Хуйтат елԓы йилуп арсыр єпԓӑӈ ԓєтутӑт ԓєты вӯратԓӑт, хуйтат па мӯва вәԓты-рәпитты юхӑттәԓн щи мир ԓєтутӑт ԓєԓӑт.

Нәмԓєм, айԓата вәԓмємн ма Увӑс шуши мир иты вәԓты вӯратсум, щирн хӯв мӑр вәнт юрн мир хуща вӯт кәртӑтн вәсум, ԓыв пилԓәԓа вӯԓы тащ вошитман Ямал мӯв нӑрум хӯват касӑԓсум. Юрн мир, вантэ, йистєԓн тӑмӑщ тарум ищки мӯвн вәԓԓӑт.

Щи вєр хӯвн вәс, тәп хуԓна Борис Пяк вӯткәртәԓ нәмԓєм. Щит Катучей юхан хонӑӈӑн, ванӑн Ям бой (щит Натаӈ ас пусԓ) вәԓ. Васы мӑнты тыԓӑщн ищкия йис, щирн мӑԓӈӑт ёӈка потсыйт. Тӑԓаӈ хӑтԓ пєԓтантыйԓты ԓоньщӑӈ вотас пуԓӑс, мӑтты, хуятн тәрум эвӑԓт ямсыева мӯвев сулытсы. Ԓаӈки вєԓты пура юхтӑс.

Роман уша вєрсӯв, шай хуԓас. Ям арат хӑтԓ мӑр юхи хӑщум саккарэв ԓєсэв (еша путӑртты ки, щит вас йиӈк вєрты пӑта мӑнӑс). Тәп и вєр ям – арсыр нюхи вәԓ – лӯк, нє лӯк, ԓаӈки. Юханӑн пуԓ хуща хәԓумсоткєм сорт хӯԓ омӑсԓ, кашӑӈ хәԓумкєм кила питԓ. Па арсыр ԓєтутӑт вәԓԓӑт. Тәп шай яньщты хӯв ӑн питԓӯв, шаев хуԓас. Шәк муй ӑнтә, тәп юрн мир пӑта щит ай шәк.

Вантэ, шай – щит ӑнтә ӑԓ йиӈк. Шай яньщман мир арсыр вєрӑт олӑӈӑн путӑртԓӑт, рӯтьщӑԓӑт, хошмӑԓтыйԓԓӑт. Нӑрум мӯвӑӈ рәпатайӈ хӑннєхә пӑта шай яньщты вєр – щит нюр вәщты вєва ӯвум хуят пӑта юхан хонӑӈ.

Айдар Хайрзаманов «Легенды «Торум Маа» кӑсупсыя хӑншум хур, 11 тӑԓ, Мегион вош

И пӯш алӑӈ Марья Борис Пяк имеԓ пӑсана веԓщи кавӑртум сорт хӯԓ пиԓа хӯв ан омсӑс. Шай анӑта вал ӯх эвӑԓт кавӑртум шай шошмӑс. Каврум сорт хӯԓ кӑт вән пӯл ԓєсум па шай олӑӈӑн нәмӑстємн вән ан эвӑԓт вал ӯх шай яньщсум. Тәп роман нумса юхӑтсум, мєт ям ӑԓ йиӈк яньщты.

Щи пура вӯш эвӑԓт кашӑӈ хӑтԓ нюхєӈ муй хӯԓӑӈ ԓєтут ӯпийн ӑԓ шай ӯкана вал ӯх шай яньщсӯв. Саккар такԓы. Мӯӈ вущрємӑӈ єпԓа сора вәнԓсӯв. Хуты вєрты, вуяӈ ԓєтут ӯпийн щит яньщсӯв. Яӈ хӑтԓ ӯпийн ӑнтә тәп шай, саккар такԓы ӑн мӑрємӑсыюв.

Щиты тыԓӑщ мӑнӑс. Увӑс юханӑт ёӈка потсыйт. Щиты мӯӈ вӯԓы тащн касӑԓман айԓтыева вәсӯв. Муԓты вән вєр щи пурайн ӑнтәм вәс… Тәп! Муйсӑр сыйт юхан эвӑԓт сащԓӑт? Юрн хот эвӑԓт ким єтсӯв – мойӈ ёх юхӑтсӑт.

Щит Касум совхоз 12-мит пирката вӯԓєӈ ёх – Николай Пяк, Иды Вэку Пяк, Андрей Молданов па ԓыв пилԓәԓа кӑтӈӑн. Щикӯш шӑӈкап вәйтантупсы, тәп ԓывеԓ ԓавӑԓсӯв. Сӯс-тӑԓ сухнӑс, юханӑт, нӑрмӑт потсыйт, щирн вәнт па нӑрум ёх кєша тӑԓ әшӑтпӑнтӑт пӯншсыйт.

Тӑԓаӈ ол вӯԓєӈ ёх така рәпитман вәԓԓӑт, ԓыв вух ԓӯӈӑтты ёх иты дебет-кредит иӑха хойты щира иса муй вєрԓӑт, ԓәԓн ӑма вәԓты. Товийн – вӯԓы омӑсты пура, ԓӯӈӑн вӯԓэт пєԓӈа-вой эвӑԓт ԓавӑԓман пәсӑӈӑн пунман тӑйԓӑт, вәйт ԓор па лыпӑт хойты тыԓӑщӈӑн пурайн хӯԓ веԓман сопӑс вєрԓӑт, васы мӑнты тыԓӑщн нӑрум мӯв хӯват вӯԓэт иӑха ӑкӑтԓӑт. Тӑԓ олӈитум пурайн ванӑн омӑсты вӯт кәртӑта мойӈа ӑӈхты рӑхԓ. Тӑта ар хуят кӯтәԓн рәтная вәԓԓӑт.

Йилуп ёха амтӑтьԓюман ма нумса юхӑтсум, мӑнєма әмща йис, а муй ай хирӑт ӑнтуп кеԓԓаԓн йирман вәԓԓӑт? Вәԓєм, мойԓупсэт такԓы мойӈа ӑн ӑӈхԓӑт. Тәп ма нәмӑсман иньщӑссум, нын, мойӈ ёх, шай па саккар тәсты муй ӑнтә?

– Вӯща вәԓаты! – нӑх мулӑӈа ӯвман юрнӑт пиԓа хӑнты щирн вӯща вєрсӯв, ԓӑӈкӑрԓаԓ-шӑншԓаԓ хойман ӑпӑԓмӑсӯв, нӑх путӑр путӑртман юхи ԓуӈсӯв.

Юхан хонӑӈ эвӑԓт шәшман вӯԓєӈ ёх пуԓ шиваԓӑсӑт па щӑԓтсаты кӑт вән сорт хӯԓ вӯсӑт. Ԓыв пӑтәԓа – щит єпԓӑӈ ԓєтут. Вантэ, вӯԓєӈ ёх итәх пурайн хӯԓ веԓпӑсԓӑты мӑнты кәм ӑн тӑйԓӑт. Вӯԓы тащ ԓавӑԓман тӑйты мосԓ. Мойӈ ёх вєншԓаԓ пєԓы вантман уша вєрсӯв, ԓыв сорашӑк потум сорт хӯԓ ԓєты ԓӑӈхаԓӑт.

Николай Пяк ванӑн вәԓты әхԓа омсумтӑс, ӑнтупкеԓӑԓ эвӑԓт пӑсты щухрӑԓ вӯсԓэ па сорашӑк потумсортхӯԓваньщмӑсԓэ, хӯԓ сомӑӈ сухӑԓ эвӑтсӑԓэ. Щӑԓта сортӑԓ эвӑтман щухреԓ эвӑԓт нюхи ԓєс. Ԓєвман ԓӯв вӯт кәртӑԓ айкеԓӑт тәс, итәх вєрӑт, имеԓ, няврємԓаԓ ущхӯԓь ясӈӑт нәмӑԓман нӑхман путӑртӑс…

(Елԓы тӑм путӑр па газетайн ԓӯӈтаты!)

Леонид Бабанин

Хӑнты ясӑӈа тулмащтӑс:
Людмила Шульгина

Джек Лондон хӑншум амп оӆӑӈӑн путӑр хӳват етнхот аӆьсы

Ас потты тыӆӑщ 13–15-мит хӑтӆӑтн «Хӑтӆ» нємпи хӑнты-вухаӆь мирӈӑн театр хуща Джек Лондон американской писательн хӑншум «Белый Клык» нємпи путӑр хӳват етнхот аӆьсы. Режиссёр хәя Сергей Хомченков вәс.

Мойӈа юхтум эви ищкийн потса. «Хӑтӆ» театрӑн миюм хурӈӑн

Тӑм етнхотн американской писательн хӑншум путӑр па ипӳӆяӈ хӑнты-вухаӆь мирӈӑн амп оӆӑӈӑн йис путрӑт аӆьман вәсӑт. Мӳӈ йис вәӆупсэв па йиӆуп западной вәӆупсы иӄха кӑрӑтсы – әмща вантты вәс.

Мєт сыры мӳӈ, етнхот вантты ёх, юрн хот шиваӆӑсӳв, щӑта ям па хошум, щӑта вәӆты семья ёх ӆыв вєрӆаӆ вєрӆӑт. Камн тарум ищки, тәп 12 оӆ луват пух вәнтӑты мӑнты вӳратӑс. Муй вєрты? Пух хот хӳват яӈхман Джек Лондонӑн хӑншум «Белый Клык» нємпи катра киника шиваӆӑс, тәп щӑта итәх лопсӑт ӑнтәмӑт. Пух ниӈхӑрты питӑс, ӆӳв вәты ӆӑӈхас, муй щӑта хӑншман вәс. Роман хоттєӆ ёх юнтты хуятӑта йисӑт па щи киникайт хӑншум вәӆупсы аӆьты питсӑт.

«Белый Клык» киникайн хӑншман вәӆ, муй щирн хӳвн сорни кӑншум пурайн Аляска хуща щи нєм тӑйты пурвой-амп вәс. Тӑм путӑр, мӑтты ки, щи вой эвӑӆт хӑншман вәӆ. Ӆӳв пӑӆтапӆы вой, тәп хӑннєхә эвӑӆт ар шәк вантӑс. Вәӆупсэӆ ӆавӑрт вәс. Тәрум Ащева, аӆпа, щи войе шаля йис – еӆӆы Белый Клык амп ям хӑннєхәйн, щит Уиндон Скоттӑн, вәӆты вӳсы.

Тӑм щемьяйн етн щащеӆ па ӑӈкеӆ пуха хӑнты-вухаӆь мирӈӑн амп оӆӑӈӑн йис путрӑт путӑртсӑӈӑн. «Хәнты хӳвн Нуми Тәрум амп мӳва вухаӆсӑӆэ па партсӑӆэ, хӑннєхә пиӆа вәӆты, нётты па арсыр войт эвӑӆт ӆавӑӆман тӑйты...», – щащи моньщӑс.

Щи тумпи «Муй щирн амп ӆәхӑс кӑншӑс» нємпи вухаӆь моньщ аӆьсы. Щӑта путӑр мӑнӆ, мєт сыры

Хоттєӆ ёх юнтты хуятӑта йисӑт

амп пурвой, щӑӆта мойпӑр, ӑхӑт хӑннєхә пиӆа ӆәхсӑӈа вәӆты питӑс. Тәп ӆӳв щирӑӆн, хӑннєхә – мєт пӑӆтапӆы, щирн ӆӳв пиӆэӆа вәӆты питӑс па мєт ям ӆәхса йис.

«Белый Клык» – щит пух єнумты вєр оӆӑӈӑн етнхот, щӑта аӆьман вәӆ, муй щирн ӆӳв ӑрӑӈ-щомӑӈ вєӆпӑс хәя йиӆ.

Ма щирємн, вантты ёха щи етнхот шеӈк мәстӑс! «Хӑтӆ» нємпи хӑнты-вухаӆь мирӈӑн театр юнтты ёха вән пәмащипа лупӆӳв.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Гурьева

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№22 (3706), 26.11.2026

Соучредители
Дума, Правительство Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней политики ХМАО-Югры

Редакция
ВРИО главного редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-17-52(д.502)
Ответственный секретарь – **Вах Н.И.**
Телефон (3467) 33-17-52(д.503)

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте **www.khanty-yasang.ru**
Отпечатано:
ООО «Печатный Мир г. Сургут», ул.Маяковского, 14.

Индексы **04393, 54393**
Тираж **2166** экз.
Заказ **1572**
Цена свободная

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Тюменской области, ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации ПИ №ТУ 72-00796 от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций не обязательно отражает точку зрения редакции.